

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΘΑΣΟΥ*

Κωνσταντίνος Δ. Τσιάτας

1

Αχείλι μου μελαχροινό

Πολύ παλιό ρομαντικό τραγούδι, που αναφέρεται σ' ερωτευμένο νέο που τον εμπαίζει και τον κοροϊδεύει η νέα, γραμμένο με ακροστιχίδα της αλφαβήτου, παιζόμενο με βιολί και λαγούτο και τραγουδούμενο από την παρέα γλεντζέδων και μερακλήδων του παλιού καιρού καθιστικά στο τραπέζι της παρέας κουτσοπίνοντας. Χορεύεται και σε συρτό.

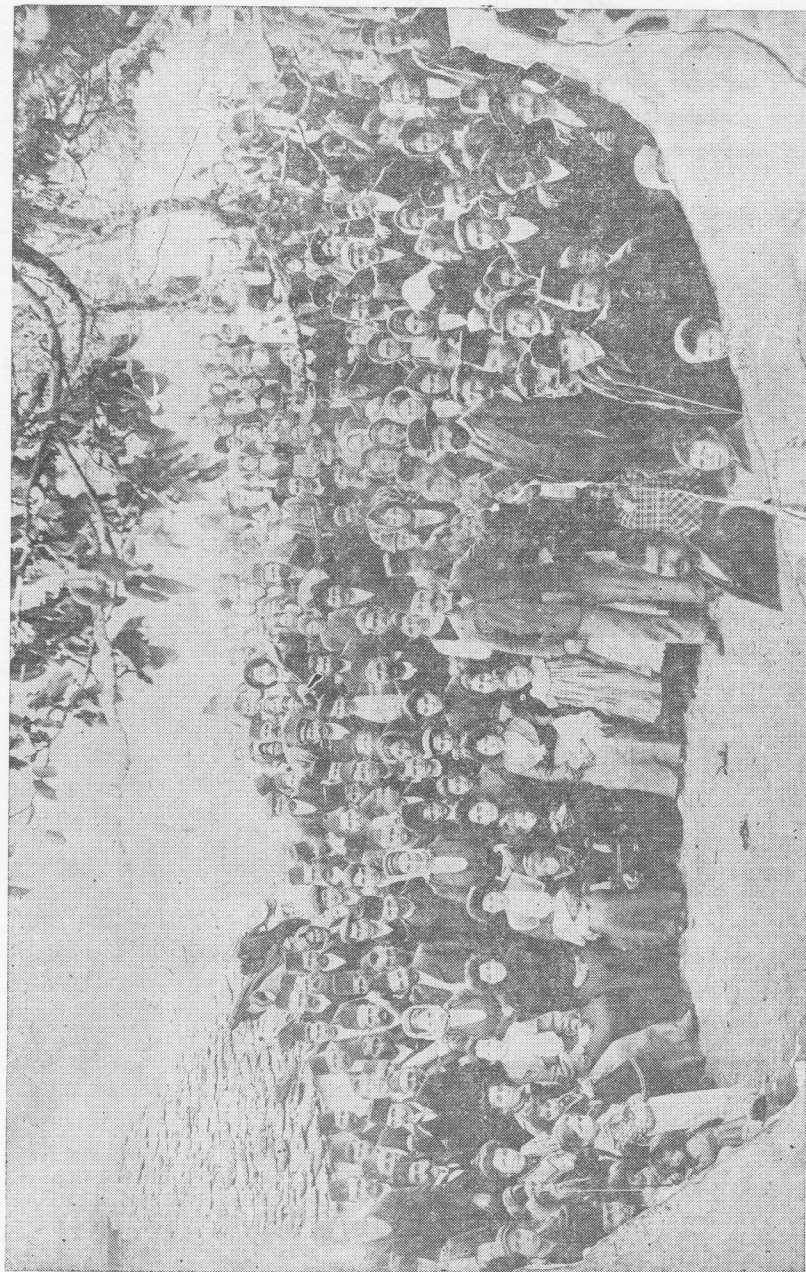
Αχείλι μου μελαχροινό, κορή μ', για σένα τ' αρχινώ.
Αχειλάκι μου βαμμένο, πάσα νιό 'χεις μαραμένο.
Βουρλίζομαι να σε θωρώ, κορή μ', σαν μπαίνεις στο χορό.
Βουρλιζόμενος τι κάνεις, μόνον τον καιρό σου χάνεις.

* Από τη συλλογή του κ. Κ. Τζιάτα το 1ο τραγούδι είναι ένα αλφαβητάριο αγάπης, που συναντιέται σε πολλές περιοχές της Ελλάδας. Η παραλλαγή όμως που καταγράφεται είναι η γνήσια της Θάσου, όπως ακριβώς τραγουδιόταν στις αρχές του αιώνα μας. Το 2ο τραγούδι, καίτοι το δημοσιεύσαμε στον 1ο τόμο, το ξαναδημοσιεύουμε, γιατί καταγράφεται με σωστό τρόπο, που βοηθά να τραγουδηθεί σωστά. Το 3ο είναι ένα παλιό γνωστό τραγούδι πολύ διαδεδομένο στη Θάσο, ενώ το 4ο είναι καθαρά θεολογικό. Το 5ο δεν είναι ούτε δημοτικό ούτε θασίτικο, αλλά τραγουδήθηκε και στη Θάσο, όπως και σ' όλη την Ελλάδα. Το δημοσιεύουμε όμως, γιατί έχει καταγραφεί με τρόπο που δείχνει πώς τραγουδιόταν παλιότερα. Παραλείπουμε το τελευταίο τραγούδι που δεν είναι κι αυτό ούτε δημοτικό ούτε θασίτικο, καίτοι ήταν αγαπητό σε πολλούς Θάσιους της παλιάς εποχής!

Σηκώνομ' ο καημένος, σαν παραπονεμένος,
και τ' άρματά μου βάζω στα όρη να διαβώ.
Λαγούς, περδίκια νά 'βρω, πουλάκια να σκοτώσω,
και σένα να γλιτώσω, κορμί μ' αγγελικό.

.
Χαράν χαράς χαρείτε, καιρό μην καρτερείτε,
γιατί ο καιρός διαβαίνει και δεν γυρίζει πίσ.

Γυρίζω βράδι και πρωί, κορή μ', να σ' εύρω μοναχή.
 Γύριζε, κατακαημένη, στα στενά, βασανισμένη.
 Δυο μαύρα μάτια π' αγαπώ, κι αυτά εδώ δεν τα θωρώ,
 δυο ματούδια με πλανούνε κι όλη νύχτα δεν κοιμούμαι.
 Ε! νάτα που προβάλλανε κι από το νου με βγάλανε.
 Ε καημένες, εξουρλάνθης, για τα μένα εμαράνθης.
 Ζητώ να παίζω, να γλεντώ μ' αυτόν τον άσπρο σου λαιμό.
 Ζουρλοπονεμένη γέννα, εξουρλάνθης για τα μένα.
 Η μάνα σ' ήταν αφορμή και δεν μας πάντρεψε μικροί,
 η κατάρρα μου να πιάσει τα παιδιά της να τα χάσει.
 Θάνατον άδικο να βρω, αν ίσως και δεν σ' αγαπώ.
 Θάνατο και 'γώ να λάβω, αν ίσως και δεν σε πάρω.
 'Ισως κάποτε θυμήσου, θ' απολαύσω τη μορφή σου,
 ίσως νά 'ρθω και μαζί σου, να γλεντήσω το κορμί σου.
 Κόκκιν' αχείλι κιρμιζί, ζουρλαίνεται όποιος το δει.
 Κόκκινο χειλάκι έχω, σένα ξεταχτή δε σ' έχω.
 Λάμπεις κι αστράφτεις σαν γυαλί, σαν το βενέτικο φλουρί·
 λάμπεις νύχτα και ημέρα, ω χρυσή μου περιστέρα.
 Μίλησέ μου ν' ανασάνω, να μην πέσω κι αποθάνω·
 μίλησέ μου να χαρώ, να ζουν τα μάτια σου τα δυο.
 Νυχτώνει και σ' αφήνω γεια, φεύγω με πόνο στην καρδιά.
 Νύχτα ειν' και ξημερώνει κι η αυγή τα φανερώνει.
 Ξημέρωσε και δεν είδα τι πέρδικα κουβέντιαζα.
 Ξημερώνει και βραδιάζει, πάσα νιος πάει και πλαγιάζει.
 'Ωχου! λογάκια που μου λες, πού 'ναι γεμάτα μαριολιές.
 'Ωχου! λόγια που σου λέω κι απ' το λογισμό σ' δε βγαίνω.
 Ποιος είδε πράσινο δενδρί, μαυροματούσα και ξανθή.
 Ποιος πωλεί γεράνια χείλια, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια.
 Ροδόσταμος μου μύρισε, πολύ γλυκά μου μίλησε.
 Ροδοστόμι σου μυρίζει, που για σένα τριγυρίζει.
 Σώνειστα τα πεισματικά κι έλα να πέσουμ' αγκαλιά.
 Σωνείσέστα και σωνείστα, διάβαινε γιατί 'ναι νύχτα.
 Τώρα που βρήκα τον καιρό, τώρα με διώχνεις να διαβώ.
 Τώρα θέλω ν' αρχινίσω για να σε κορφολογήσω.
 Υψηλό μου κυπαρίσι, συ σ' Ανατολή και Δύση.
 Υψηλός θε ν' αγναντέψει, την κορφή σου να κλαδέψει.
 Φίλοι μου, εχθροί γεννείτε και αδέλφια μου προδότες,
 φίλοι μου και φιλενάδες, σκώτ' ανάψητε λαμπάδες.
 Χίλιες χιλιάδες κι αν ιδώ, άλλη καμιά δεν αγαπώ.

Κάτοικοι του Θεολόγου στο κλουμπάνι του Αγίου Δημητρίου στις 26-10-1906. Εξεχωρίζει ο ιατρός Δ. Λαμπιάρης με το μούσι και τη ρεμπουτίλα. (Από το αρχείο Κ. Χιώτη)

Χίλια χρόνια κι αν εζήσω, με τα σε θα ξεψυχήσω.
 Ψιλή λιγνή μου πέρδικα, στα χέρια σου μπερδεύτηκα.
 Ψυχή, με σένα δέθηκα, ώσπου και σε παντρεύτηκα.
 Ωμέγα ετελείωσε κι αγάπη δεν στερέωσε.
 Ω! τ' ωμέγα τελειώνει κι η αγάπη στερεώνει.

2

Μάζου τα πιριστέρια σου

Πολύ παλιό τραγούδι παιζόμενο με βιολί και γαλούτσο, τραγουδούμενο και χορευόμενο σε συρτό μόνο τις μέρες των Απόκριων και της Τυρινής.

Μάζου τα πι, ωχ αμάν γερ' αμάν,
 μάζου τα πιριστέρια σου,
 μάζου τα πιριστέρια σου,
 μην ε, μην έρθουν στην αυλή μου,
 και τρώνε το, ωχ αμάν γερ' αμάν,
 και τρώνε το σιτάρι μου,
 και τρώνε το σιτάρι μου
 και πι, και πίνουν το νερό μου,
 και παίρνουν με, ωχ αμάν γερ' αμάν,
 και παίρνουν με τα πόδια τους,
 και παίρνουν με τα πόδια τους
 το χω, το χώμα απ' την αυλή μου.
 Και 'γω το χω, ωχ αμάν γερ' αμάν,
 και 'γω το χώμα θέλοντας,
 και 'γω το χώμα θέλοντας
 θέλω, θέλω να κτίσω πύργο,
 πύργο και σι, ωχ αμάν γερ' αμάν,
 πύργο και σιδηρόπυργο,
 πύργο και σιδηρόπυργο
 μολύ, μολυβδοσκεπασμένο,
 που μέσα κο, ωχ αμάν γερ' αμάν,
 που μέσα κόρη κάθονταν,
 που μέσα κόρη κάθονταν,
 τον η, τον ήλιο αγναντεύει.
 — 'Ηλιε μ' για έ, ωχ αμάν γερ' αμάν,
 ήλιε μ' για έβγα για θα βγω,

ήλιε μ' για έβγα για θα βγω,
για λα, για λάμψε για θα λάμψω.
Για ρίξε τις, ωχ αμάν γερ' αμάν,
για ρίξε τις αχτίδες σου,
για ρίξε τις αχτίδες σου
και 'γώ και 'γώ την ομορφιά μου.
Εσύ με τις, ωχ αμάν γερ' αμάν,
εσύ με τις αχτίδες σου,
εσύ με τις αχτίδες σου
μαραί, μαραίνεις τα χορτάρια,
και 'γω με τη λαμπράδα μου,
και γω με τη λαμπράδα μου
μαραί, μαραίνω παλικάρια.

3

Ο Γιάννης και ο Μήτσος

Παλικάριστικο παραπονετικό τραγούδι, εμβατήριο τραγουδούμενο και παιζόμενο με άσκαυλο (γκάιντα) σε συρτό ήχο (χαβά) κατά τη διαδρομή της παρέας μερακλήδων, γλεντζέδων, καυγατζήδων και ολίγον τι μαχαιροβγάλτηδων.

Ο Γιάννης και ο Μήτσος ανταμωθήκανε, αμάν, αμάν,
απάνω στο γιοφύ, στο γιοφύρι μαχαιρωθήκανε.
βάστα, βρε Μήτσουμ, βάστα να δέσουμε' την πληγή, αμάν, αμάν,
να την απαλσαμώ, απαλσαμώσουμ' να γιαν' ως το πρωί.
Δεν νταγιαντώ, γιατρέ μου, δεν είναι παραμικρό, αμάν, αμάν,
πλευρό μ' έχει σπασμένο, τον καημένο, ο Γιάννης το σκυλί.

4

Λάχανα του Δημήτρη κι αυγά του σιβταλή

Το δημοτικό λαϊκό αυτό τραγούδι, που είναι πολύ σόκιν, έχει βγει από πραγματικό γεγονός που συνέβη τον περασμένο αιώνα μέσα στη μικρή και στενή κοινωνία των ανθρώπων του χωριού μας. Η πρωταγωνίστρια του τραγουδιού είχε άνδρα που τον έλεγαν Δημήτρη, που εργαζόταν με τα βόδια στ' αμπελοχώραφά του και επιτηρούσε τα ζώα του, που βρίσκονταν σε αγροτικούς οικισμούς του χωριού μας. Η απασχόλησή του αυτή τον έκανε ν' απουσιάζει μακριά απ' το σπίτι του για εβδομάδα και μήνα καμιά φορά. Όταν ερχόταν στο χωριό, η γυναίκα του τον μαγείρευε λάχανα και είχε το κεφάλι της δεμένο με μαντήλι,

προσπονούμενη την ασθενή, για να τον εξαναγκάσει να την βαριέται και να φεύγει μια ώρα αρχύτερα από το σπίτι του. Στο φίλο της όμως σεβταλή, που σημαίνει αγαπητικός, ερωμένος και προέρχεται από το τουρκικό σεβτάς, μαγείρευε και φίλευε αυγά. Το τραγούδι είναι γνήσιο θεολογικό. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία για το ιστορικό του τραγουδιού, αφού εγγονό εκείνου του σεβταλή τον λέμε και σήμερα σεβταλή στο χωριό μας χωρίς να του κακοφαίνεται. Αντίθετα καυχάται, γιατί είχε παππού μερακλή και γυναικοκατακτητή στα νιάτα του.

Λάχανα του Δημήτρη κι αυγά του σιβταλή.
Ου Δημήτρης εις τα βόδια, ου σιβταλής στα πόδια,
ου Δημήτρης εις τα πρόβατα, ου σιβταλής στα γόνατα,
ου Δημήτρης εις τ' αμπέλια, ου σιβταλής στα σκέλια,
ου Δημήτρης εις του 'νί, ου σιβταλής στου μνι.

5

Στον 'Αδη θα κατέβω και στον παράδεισο

Παλιό τραγούδι που τραγουδιόταν στη Θάσο στις αρχές του αιώνα μας. Παίζεται με βιολί και λαγούτο και τραγουδιέται και χορεύεται σε συρτό.

Στον 'Αδη θα κατέβω, στον 'Αδη θα κατέβω,
στον 'Αδη θα κατέβω και στον παράδεισο,
και στον παράδεισο,
το Χάρο ν' ανταμώσω, το Χάρο ν' ανταμώσω,
το Χάρο ν' ανταμώσω, δυο λόγια να του πω,
δυο λόγια να του πω.
Χάρε μ', για χάρισέ μου, Χάρε μ', για χάρισέ μου,
Χάρε μ', για χάρισέ μου σαίτες κοφτερές,
σαίτες κοφτερές.
Να πάω να σαϊτέψω, να πάω να σαϊτέψω,
να πάω να σαϊτέψω δυο τρεις μελαχροινές,
δυο τρεις μελαχροινές.
Πόχουν στα χείλη βάμμα, πόχουν στα χείλη βάμμα,
πόχουν στα χείλη βάμμα, στο μάγουλο ελιές,
στο μάγουλο ελιές.
Κι ανάμεσα στα στήθια, κι ανάμεσα στα στήθια,
κι ανάμεσα στα στήθια δυο τρεις πορτοκαλιές,
δυο τρεις πορτοκαλιές.
Που κάνουν πορτοκάλια, που κάνουν πορτοκάλια,
που κάνουν πορτοκάλια, το χρόνο τρεις φορές,
το χρόνο τρεις φορές.